

ТМ	Г. XXXIV	Бр. 2	Стр. 619-638	Ниш	април - јун	2010.
----	----------	-------	--------------	-----	-------------	-------

UDK 328.122(497.11) "2007/2008":[81'276:32

Прегледни рад

Примљено: 8. 5. 2009.

Татјана Ђуровић  
Надежда Силашки  
Економски факултет  
Београд

## ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА КАО БРАК, ИЛИ РОДНО ОБЕЛЕЖЕНИ ПОЛИТИЧКИ ДИСКУРС У СРБИЈИ

### Резиме

Под теоријским окриљем когнитивне лингвистике и критичке анализе дискурса у раду се анализира метафора БРАКА, која је обележила политички дискурс Србије у време склапања постизборне коалиције између Демократске странке и Демократске странке Србије 2007, односно оне између Демократске странке и Социјалистичке партије Србије 2008. године. Главни циљ рада јесте да покажемо како се метафоре могу употребити као средство јавног дискурса ради постизања отворених или прикривених политичких циљева, као и да укажемо на изразиту родну обележеност политичког дискурса у Србији, где се родне улоге додељују политичким странкама у коалицији на основу уврежених родних стереотипа.

**Кључне речи:** политички дискурс, критичка анализа дискурса, метафора БРАКА, појмовна метафора

### УВОД

Политички дискурс Србије 2007. године, када су, по броју освојених гласова на изборима, тадашње две највеће политичке партије, Демократска странка (ДС) и Демократска странка Србије (ДСС), уз помоћ Г17+ и партија националних мањина, формирале владајућу коалицију, а нарочито у првој половини 2008. године, коју је обележио њен распад и потоњи пад Владе, карактерисала је упо-

треба појмовне метафоре ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ БРАК<sup>1</sup>, путем које се концептуализовала сложена политичка ситуација у том периоду. Иста метафора прожимала је политички дискурс у време наредних парламентарних избора у Србији, 2008. године, када су владу, између осталих, формирале странке изразито различитих идеологија, Демократска странка и Социјалистичка партија Србије (СПС).

Метафоре представљају веома погодно реторичко средство које се користи „у сврху убеђивања, нарочито током предизборних кампања“ (Howe 1988: 87). Зато је и логична њихова употреба у два критична тренутка скорашње политичке историје Србије, тј. у време формирања ове две постизборне коалиције. Захваљујући сложености политичких односа и потреби за њиховим поједностављењем код бирачког тела, метафоре служе као прикладна когнитивна пречица за концептуализацију домаће политике, као саставни део жаргона политичара, политичких коментатора, а последично томе, и самих грађана, бирача.<sup>2</sup>

Анализа у овом раду смештена је у теоријски оквир когнитивне лингвистике (Lakoff and Johnson 1980) и критичке анализе дискурса (Fairclough 1989; van Dijk 1993; Wodak 2002). Појмовна метафора, коју су увели и разрадили Лејкоф и Џонсон (Lakoff and Johnson 1980), сагледава се као скуп кореспонденција или пресликавања у различитим појмовним доменима. Другим речима, изворни домен, који је обично конкретан и искуствено ближи, делимично се пресликава на комплекснији, апстрактнији циљни домен, те тако апстрактне идеје разумемо преко појмова из конкретног физичког искуства и осећања. Међутим, метафора као стилска фигура, без обзира на то да ли се користи у свом традиционалном значењу, као језички украс, или у оном значењу које истиче Лејкоф, као основна когнитивна способност, има врло изражену убеђивачку улогу, пошто је путем метафора могуће износити вредносне судове. Лејкофљева и Џонсонова кључна идеја јесте *метафоричка систематичност*, то јест разумевање једне појаве на основу неке друге појаве, што нужно води ка умањивању важности или прикривању појединих аспеката те појаве, те истовременом истицању неких других њених аспеката (Lakoff and Johnson 1980, 10). И Дејнан (Deignan 2000) верује да метафоре могу да имају велику убеђивачку моћ зато што сугеришу пристрасно тумачење ситуација и догађаја. То проистиче из основне карактеристике појмовних метафора – знак једнакости ставља се из-

<sup>1</sup> Руководећи се уобичајеном праксом да се метафоре означавају великим словима, и у овом раду прихватамо такву конвенцију.

<sup>2</sup> О метафоричности политичког дискурса у Србији опширније в. у Радић-Бојанић и Силашки 2008, Силашки, Ђуровић и Радић-Бојанић 2009. и Ђуровић и Силашки 2009.

међу ентитета у изворном домену и ентитета у циљном домену, иако ти ентитети никада нису потпуно идентични (у нашем случају, ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА, као циљни домен, поима се као БРАК, изворни домен). Тиме што путем метафора бирају које ће аспекте неког појма да истакну, творци текста мање-више свесно откривају своје вредносне судове и идеолошке ставове.

С друге стране, идеологија, хегемонија (Gramsci 1971), манипулација (van Dijk 2006) и моћ нека су од кључних питања критичке анализе дискурса (КАД). Политички дискурс је раније углавном био предмет проучавања у оквиру социолингвистике и других друштвених наука. Међутим, у последњих десетак година постао је једно од главних поља истраживања унутар КАД, као предмет интердисциплинарног проучавања чије се порекло може наћи у класичној реторици, текстуалној лингвистици и социолингвистици, као и у примењеној лингвистици и прагматици.

КАД се превасходно бави горућим друштвеним проблемима, који се боље разумеју и деконструишу помоћу анализе дискурса (van Dijk 1993, 280), док се по Ферклафу етикета „критичка” користи „да би се показале везе које су можда сакривене од људи – као, на пример, везе између језика, моћи и идеологије какве моћне елите намећу путем судова, закона, медија, итд.” (Fairclough 1989, 5). Пошто је главни циљ КАД „да политичке и идеолошке мотиве који би иначе остали имплицитни или сакривени учини експлицитним” (Charteris-Black 2004, 29), метафора или метафорички изрази, као важан аспект сваког дискурса, при чему политички дискурс није изузетак, постали су веома важни у овој области истраживања. Тврдња Лејкофа и Џонсона да је „главна улога метафоре креирање друштвене и политичке стварности” (Lakoff and Johnson 1980, 159) може се повезати са примарним пољем примене КАД, а то су друштвени проблеми и начин на који језик одражава „моћ управљања дискурсом” (Koller 2003, 57). Стога се метафоре у овом раду третирају као дискурзивна средства која помажу разумевању одређених друштвених процеса, конкретније односа између политичких партија и њихових представа о разликама у моћи.

Анализа овог рада смештена је у контекст два политички веома важна тренутка за нашу земљу. Наиме, на првим парламентарним изборима у Србији после распада Државне заједнице Србија и Црна Гора, одржаним јануара 2007. године, ниједна политичка странка није освојила довољно гласова да самостално формира владу. Након три месеца коалиционих преговора, политичке трговине и уцењивања, владу су формирале две демократске странке, ДС и ДСС, заједно са Г17+ и странкама националних мањина. Од самог почетка преговора, многи политички коментатори такву су коалицију сматрали „неприродном”, а њени противници тврдили су да ће се главне слабости владе манифестовати кроз различите односе двеју странака

према важним питањима – брзини реформи, Косову, сарадњи са Хашким трибуналом и преговорима о прикључењу Србије Европској унији. Коалиција ДС-ДСС метафорички се концептуализовала као БРАК, који је трајао само 11 месеци, након чега се коалиција распала, а политички брак био је разведен, што је претходило новим парламентарним изборима маја 2008. године. Након мајских парламентарних избора дошло је до још једне контроверзне постизборне коалиције, оне између ДС и СПС, која је изазвала буру коментара у јавности, захваљујући чињеници да је формирана од странака дијаметрално супротних идеолошких убеђења. И у овом периоду изборних дешавања, метафора БРАКА била је главно средство концептуализације политичке коалиције која је требало да формира Владу.

Овај рад структуриран је на следећи начин: најпре ћемо дати преглед литературе која се бави метафорама у политичком дискурсу, потом ћемо подробније размотрити саму метафору БРАКА, детаљно ћемо анализирати њену употребу у политичком дискурсу Србије, те представити систематске онтолошке кореспонденције које се одражавају у овој појмовној метафори. Анализирајући језик, међутим, истовремено ћемо износити и аргументе да је политички дискурс Србије изразито родно обележен, пошто су родне улоге које се приписују политичким странкама јасно разграничене у складу са традиционалном дихотомијом мушко-женско, што имплицира трагове стереотипа и афирмисање патријархалних вредности у српском друштву. То је уједно и главни циљ овог рада.

### МЕТАФОРЕ У ПОЛИТИЧКОМ ДИСКУРСУ

Обимна је литература која се бави коришћењем метафора у политичком дискурсу. На пример, Хоу (Howe 1988) критички истражује улогу метафора у предизборном периоду у САД и открива да се политичка дешавања најчешће концептуализују кроз метафоре СПОРТА и РАТА. Спортске метафоре<sup>3</sup> (нарочите оне из изворног домена ФУДБАЛ), као и метафоре РАТА и РЕЛИГИЈЕ, обележавају и политичку реторику италијанског премијера Берлусконија у време његовог доласка на власт. Семино и Маши (Semino and Masci 1996) показују како Берлускони манипулише метафорама како би придобио што шире бирачко тело тако што, између осталог, промовише повољну слику о себи као о војнику и способном вођи спортског тима. Међу најсистематичнијим анализама политичких метафора налази се Лејкофљева књига *Moral Politics: What Conservatives Know That Liberals Don't* (Морална политика: шта конзервативци знају, а либерали не знају)

<sup>3</sup> О спортским метафорама у политичком дискурсу Србије, опширније у Радић-Божанић и Силашки 2008.

из 1996. године, о метафорама које обликују политичку мисао у САД, и Музолфлева књига *Metaphor and Political Discourse: Analogical Reasoning in Debates across Europe* (Метафора и политички дискурс: аналогно резонување у дебатама широм Европе) из 2004. године, у којој овај аутор анализира британски и немачки дискурс о политици Европске уније током последње деценије XX века.

Метафора БРАКА представља доста честу метафору у политичком дискурсу.<sup>4</sup> Политички брак у ком се родне улоге приписују државама налазимо у метафори БРАКА на којој се заснива однос Сингапура и Малезије, где се једној од те две државе додељује повољнија родна улога под претпоставком да она има већу дословну и метафориичку моћ (Wee 2001), што нам показује да политичке елите у ове две земље, у зависности од својих интереса, различито третирају и користе различите родне улоге. Дик (Diesck 2001) износи критичку анализу дискурса уједињења две Немачке – Савезне Републике Немачке (СРН) и Немачке Демократске Републике (НДР). Она истиче проблематичну природу метафоре БРАКА којом се НДР додељује улога жене, односно СРН улога мушкарца, пошто та метафора не успева да истакне сву сложеност политичког уједињења.<sup>5</sup> Метафора БРАКА као део шире метафоре ЉУБАВИ, представља једну од метафора на основу које, организујући изворне идеје у „мини-приче” или „сценарија”, Музолф анализира јавни дискурс у земљама-чланицама Европске уније, покушавајући да докаже да тај дискурс може да „садржи пристрасне оцене или ставове везане за одређена политичка опредељења и приоритете државних заједница у којима се тај дискурс одвија” (Musolf 2006, 23). Ипак, колико нам је познато, у литератури не налазимо да је метафора БРАКА, то јест имплицитно или експлицитно додељивање родних улога, на систематичан начин била повезана са односом између политичких партија онако како ће то показати наша анализа политичког дискурса у Србији.

### ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА КАО БРАК

Корпус овог истраживања састоји се из 200 примера метафоре БРАКА у политичком дискурсу савремене Србије, ексцерпираних из политичких рубрика дневних и недељних новина (укључујући и наслове и поднаслове), изјава политичара, конференција за штампу и саопштења за јавност политичких странака, али и из коментара читалаца на дневне вести објављене на интернет-страницама тих новина

<sup>4</sup> О улози метафоре БРАКА у политичком дискурсу Србије, опширније у Ђуровић и Силашки 2009.

<sup>5</sup> И Дејнан (Deignan 2000) сматра да метафоре могу да искриве стварност због претераних поједностављења, пошто је људско искуство увек много сложеније од могућег пресликавања између два домена.

у периоду између 2006. и 2008. године, у два политички веома важна тренутка за нашу земљу. Анализа корпуса открива метафору БРАКА као доминантну метафоричку тему која се користи за концептуализовање компликованих и сложених односа између идеолошки различитих партија. Метафора БРАКА, пак, претпоставља надређену метафору ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА ЈЕ ОСОБА, којом се политичка партија концептуализује као људско биће које ступа у друштвене односе, укључујући и брак (па и развод брака), тј. мушко-женске односе. Оваква метафора вишег реда омогућава пресликавање брачне везе на односе између политичких партија.

Главна метафора, коју не користи само политичка елита, као представник *примарног*, већ и политички аналитичари, новинари и грађани, као представници *секундарног дискурса*, јесте метафора ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ БРАК. Анализа корпуса истраживања открива присуство систематских епистемолошких и онтолошких кореспонденција у овој појмовној метафори. *Епистемолошке кореспонденције* подразумевају наше тзв. енциклопедијско знање о, на пример, концепцији љубави – двоје људи који се емоционално и физички привлаче, или о концепцији брака – заједници заснованој на љубави и заједничком животу две особе. У метафори БРАКА, знање о браку пресликава се на знање о политичким партијама и њиховим односима, те стога резонујемо о политичком или фигуративном браку на основу знања које користимо кад резонујемо о стварном браку. *Онтолошке кореспонденције* су такви односи између изворног и циљног домена у којима се елементи једног домена систематично подударају са елементима другог домена. Примером (1) илуструјемо читав метафорички сценарио БРАКА у политичком дискурсу, те наводимо још неколико примера из корпуса који илуструју саму метафору ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ БРАК<sup>6</sup>:

(1) Као и свака добра удавача, и Демократска странка Србије чекала је до последњег тренутка да *да миг просцу*, који има највише шанси да добије њену руку после избора 21. јануара. Ова неодлучност *невесте*, будућег *младожењу* ДС, прилично је наљутила, па је доскора претила опасност да *брак уговорен* још почетком лета прошле године у Вашингтону, због несугласица будућих *младенаца због предбрачног уговора* буде доведен у питање. *Младожења*, као будућа глава куће, природно је од своје будуће *супруге* захтевао да *му се обавезе на верност пре брака*, док је *млада* од будућег *супруга* тражила оно што је свакој жени битно – сигурност. Но, страсти су се стишале, па је *млада* схватила да ће, ако пропусти прилику остати *баба-девојка*, а *младожења* да је "прилика" ипак најбоља, те да је не треба испустити. (*Глас јавности*, 14. јануар 2007)

<sup>6</sup> Примери из корпуса наводе се у изворном облику, осим нашег *курзива* који служи за истицање метафоричких израза.

(2) На канабе код демократа у понедељак су сели Љајићев СДП и Чанкови лигаши, а флерт за *нови политички брак* званично су отпочеле и ДСС и НС. (*Вечерње новости*, 11. март 2008)

(3) За *постизборни брак* неће бити довољно двоје. (*Дневник*, 24. април 2008)

У наставку рада приказаћемо пресликавања у метафори ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ БРАК, заједно са примерима из корпуса у којима су присутни живописни метафорички изрази као површинске манифестације те метафоре:

*а. политички преговори су удварање*

(4) Демократско "удварање" мањинским партијама (*Глас јавности*, 6. јули 2006.)

(5) Саговорници Курира оцењују да Тадић, осим што се „удвара“ Дачићу, не жели ни да залупи врата према доскорашњем савезнику, Коштуничиним ДСС, а доказ томе виде у његовој помирљивој поруци да је и такав савез могућ, уз услов да се „ДСС врати европској политици“. (*Курир*, 2. јун 2008.)

(6) Чини се да ни у бившу коалициону љубав разочарани ДС, без обзира на све раније ломове, неће равнодушно гледати на та све очигледнија удварања. (*Нова српска политичка мисао*, 30. април 2008.)

*б. договор о подели власти*

*у будућој коалицији је предбрачни уговор*

(7) Како ће гласити конкретан "предбрачни уговор" о подршци, још синоћ је требало да дефинише најуже страначко руководство. (*Вечерње новости*, 24. март 2006.)

(8) Стога, везивање и коалициони сношај ових партија пре је на-карадан него природан. И, овога су свесни и страначки врхови и вернији бирачи. Лош су пар, најблаже речено.(...) Отуд је потребно нешто попут *предбрачног уговора* о подели миксера и тостера ако ствари крену по злу и стигну до хватања за гушу. (*Данас*, 29. март 2007.)

*в. бирачко тело партије и*

*њене идеолошке вредности су мираз*

(9) Међутим, кофер који би Војислав Коштуница донео у *мираз* је толико тежак и пун костура, да би то превршило меру. (*Вечерње новости*, 24. март 2006.)

(10) Председник ОО ДС и начелник Пиротског управног округа Горан Стаменовић каже да у овом браку свака страна *уноси свој део мираза* и своју прошлост. (*Данас*, 26-27. јануар 2008.)

(11) Најпожељнија "удавача" српске политичке сцене Социјалистичка партија Србије опремила се добрим *миразом* за предизборну трку, а њени лидери се хвале да их "просци" салећу. (*Курир*, 16. март 2008.)

(12) ДСС је тако постала поново једна од „најпожељнијих удавача“ српске политичке сцене, која ће овог пута, у тај будући брак после 11. маја, наравно уколико јој је стало да исти потраје, морати као *мираз унети* нешто много практичније и опипљивије од прсте и сада већ помало излизане и замарајуће приче о „српском Космету“ и „НАТО држави. (*Нова српска политичка мисао*, 30. април 2008.)

*г. потписивање коалиционог споразума је свадба*

(13) Изгледа да кохабитација улази у завршну фазу, тако *што ће се брак* Војислава Коштунице и Бориса Тадића *озваничити* новом Владом. (*Форум Б92*, 15. децембар 2006.)

(14) Политичко *венчање* владајуће коалиције, уз отворено кумство америчког и енглеског амбасадора и Јагодине, подразумева право на развод чим било који коалициони партнер посумња у искрено договорену и свачим плаћену љубав. (*СПЦ портал*, 19. мај 2008.)

На основу изложених примера лако се уочава да огромна већина метафоричких израза прилично неутрално концептуализује политичку коалицију као БРАК, без експлицитног пројектовања родних улога. Међутим, примери (9)-(12), у којима се спомиње *мираз*, имају двојак значај. С једне стране, они комплетирају сценарио брака, а с друге стране утврђују кореспонденцију са традиционалном представом о миразу као о нечем (обично новцу, драгоценостима или имовини) што је женина породица обавезна да поклони мужу по венчању. Тако се примери (11) и (12), у којима се спомињу две, по броју гласова мање политичке партије (СПС, односно ДСС), изврсно уклапају у родни стереотип који ће бити описан касније у овом тексту, по коме се Демократска странка Србије и Социјалистичка партија Србије, као метафоричке жене, због свог невеликог бирачког тела, негативно концептуализују као слабе и подређене, али и као неопходне, „пожељне” партије за конституисање скупштинске већине.

Метафора БРАКА се у нашем корпусу показује као веома сложена у смислу да се најразноврснији аспекти брака пресликавају на политичку коалицију. Да бисмо показали како се метафоре могу употребити као средство јавног дискурса ради постизања, преко изразито родно обележеног политичког дискурса, отворених или прикривених политичких циљева – изабрали смо најрепрезентативније примере подметафора надређене метафоре ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ БРАК, које ћемо анализирати у наредним одељцима.

*Политичка коалиција као брак из рачуна/принудни брак*

Велики број метафоричких израза који се односе на метафору БРАКА уводи додатна пресликавања која не концептуализују брак као заједницу засновану на *неукаљаној љубави*. Подметафоре ПОЛИТИ-



ЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ БРАК ИЗ РАЧУНА И ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ ПРИНУДНИ БРАК илуструјемо следећим примерима:

(15) Колико је садашњи *брак* искрен, а колико је *из чисте користи*? (*Вечерње новости*, 4. јули 2007)

(16) Спасевајући Србију, тако су рекли, ваљда од ње саме, Тадић и Дачић су заборавили све океане и провалије који их раздвајају и *ступили у брак из голог интереса*, надајући се да ће и љубав стићи временом. (*Прес*, 3. новембар 2008)

(17) Ипак, дужина тог *брака из рачуна*, поред евидентне воље ДС и ДСС да остану у њему, зависиће и од потенцијала конкурентних опозиционих странака. (*Вечерње новости*, 4. јули 2007)

(18) Влада са СПС је последица изборних резултата и политички прагматизам и интереси земље нас руководе ка формирању ове коалиције. То *није претерана платонска љубав нити брак из љубави*, али није ни праће биографија за чланове СПС. (*Блиц*, 16. јун 2008)

(19) *Брак из нужде* (*Блиц*, 27. мај 2007)

(20) Да ли ће оно што засад изгледа као немогућа мисија поново постати актуелно – *принудан брак ДС-а и ДСС-а*? (*Прес*, 19. април 2008)

Мноштво метафоричких израза (*брак из [олог] интереса*, *брак из рачуна*, *принудни брак*, *брак из нужде*), који спадају у две појмовне подметафоре, ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ БРАК ИЗ РАЧУНА И ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ ПРИНУДНИ БРАК, снажно указује на то да метафорички брак није заснован на узајамној љубави и поштовању, концепцијама које традиционално везујемо за брак. Надаље, чињеница да идеолошки *различите* политичке партије „ступају у брак”, указује на то да барем једна од тих партија улази у заједницу без љубави. Кључна кореспонденција БРАКА ИЗ РАЧУНА И ПРИНУДНОГ БРАКА јесте следећа: то је брак у који се не ступа из љубави или због оснивања породице, него из интереса, из нужде, ради стицања личне добити, или остварења неког другог више или мање прикривеног циља. То знање пресликава се на знање о политичким партијама: дакле, политичка коалиција је заједница у коју се улази не ради постизања потпуне компатибилности програма политичких партија, него ради сопствених интереса, користи за сваку од партија у коалицији, и, коначно, доласка на власт.

Иако се то не каже отворено, кључне идеје на којима се заснивају ове две подметафоре јесу родни односи са имплицитном или експлицитном концепцијом моћи, која, са своје стране, још више потенцира супротстављене идеје о једнакости и подређености у браку, односно коалицији. Наиме, када говоримо о метафори БРАКА, водећи се увреженим схватањем, мислимо на брак као на хетеросексуални однос, који би требало да је заснован на љубави и међусобном разумевању. Међутим, подметафоре БРАК ИЗ РАЧУНА И ПРИНУДНИ БРАК истичу интересни карактер заједнице који је у основи идеје неједнакости и моћи једне стране. Заједнички именилац обе подметафоре је-

сте крајње негативна карактеризација таквих модела брака, илустрована примерима (15) и (16).

### *Лоша коалиција као лош брак*

Некомпатибилност партнера, спојених било браком из рачуна, било радикалним принудним браком, даље се развија у концептуализацији таквог брака као *лошег, на издисају*, у којем се *партнери свакодневно свађају*:

(21) ДСС је имао кратак, лош брак са радикалима, кад је Николић накратко био председник Парламента, а затим *лош брак* и са ДС у овој влади. Лако може да се деси да ДСС остане усамљен. (*Блиц*, 16. март 2008).

(22) Све што се јуче дешавало између представника највише власти у Београду могло је само да учврсти Србију у уверењу *да је брак ДС-а и ДСС-а на издисају*. (*Политика*, 7. фебруар 2008)

(23) Аналитичар Душан Јањић за *Курир* каже да је митинг само један од повода за расцеп и *да је ситуација у Влади као у "лошем браку"*. – Кад је неки *брак лош*, онда ће се увек наћи повода да се распадне. Овај конкретни „брак“ ДСС, ДС и Г17 плус направљен је из рачуна, а циљ је био само да се остане на власти. (*Курир*, 24. фебруар 2008)

(24) Ни пет месеци није прошло од склапања политичког "брака" - ДС, ДСС-НС и Г 17 плус, а наизглед идилични "медени месец" већ су смениле *свакодневне и све оштрије и дубље свађе, кризе и неслагања партнера*. (*Вечерње новости*, 7. октобар 2007)

Примери (21)-(24), који се могу издвојити као илустрација подметафоре ЛОША КОАЛИЦИЈА ЈЕ ЛОШ БРАК, претпостављају један важан аспект. У свакодневном животу, чињење уступака је рецепт за сваки успешан брак – брачни пар се чврсто обавезује да ће учинити све што је у његовој моћи да би брак функционисао без обзира на све препреке на које може наићи. Примери (23) и (24) подразумевају да нема никаквих компромиса или уступака у односима ДС и ДСС. Тиме се ствара брак који је унапред осуђен на пропаст, а главни кривац је ДСС, јер поново ступа у лош брак, што се види из примера (21), те већ има претходно брачно искуство у коме се није показала као солидан партнер. Све ове отворене или прикривене концептуализације, као што је брак без љубави или без жеље за чињењем уступака, служе да оправдају, с једне стране, имплицирану идеју моћи и (не)једнакости партија и укажу на пролазну природу таквих односа, с једне, односно привремени карактер таквих политичких заједница, с друге стране.

Надаље, политичка коалиција заснована на интересу концептуализује се и као НЕПРИРОДАН БРАК.

(25) ... указује на то да ће *бизарни брак* Коштунице и Тадића пролонгирати унедоглед ово недефинисано стање законности нашег друштва... (*Данас*, 4. март 2008)

(26) Уосталом – читав тај *брак ДС и ДСС-а* је у ствари *једна велика фарса*. (*Дневник*, 2. децембар 2008)

(27) *Брак између ДС и СПС* многим изгледа као *неприродан* (*Курир*, 20. јун 2008)

НЕПРИРОДАН БРАК који је склопљен између потпуно некомпатибилних партнера, карактерише се као бизарност или фарса, као што показују горњи примери.

#### *Мала политичка партија у коалицији као удавача*

Као што је већ речено, обе подметафоре, ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ БРАК ИЗ РАЧУНА и ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ ПРИНУДНИ БРАК, експлоатишу слику политичке коалиције као брака, без отвореног исказивања како су међу политичким партијама подељене родне улоге. Оба наведена модела брака (принудни брак и брак из рачуна) суштински се заснивају на идеји брака неједнаких. Поставља се, дакле, следеће питање: која политичка странка преузима улогу доминантног партнера и сходно томе, ко има моћ, односно која је политичка странка у браку мушкарац а која жена? Тако су у примеру (28), који представља коментар на склапање постизборне коалиције између ДС и ДСС, родне улоге јасно разграничене:

(28) Поводом договора Демократске странке, Демократске странке Србије и Г17 плус о новој влади, он је рекао да је склопљен брак у којем нема љубави, и који је направљен из интереса и због пара. „Знамо и ко је *младожења* - онај ко живи у неком прошлом времену, и знамо како ће се то завршити. Обраћах се *младиној страни, биће лепо неко време, али млада се удала за старца* при крају политичке каријере”, рекао је Батић. (*Прес*, 15. мај 2007)

С једне стране, ту је *младожења* – ДСС<sup>7</sup> – који је далеко од идеалне слике младог, лепог мушкарца, него је старац, који живи у прошлости и полако се примиче крају свог живота, односно крају своје политичке каријере. Млада је ДС, која је гурнута у брак са старцем. Тако је ДС концептуализована као метафоричка супруга, а „то што је неко метафоричка супруга подразумева релативно помањкање доминације и моћи” (Wee 2001, 54). У време кад је објављен текст примера (28), ДСС није била доминантна партија по броју гласова освојених на изборима, иако је, као што пример показује, мета-

<sup>7</sup> Иако се из примера (28) не види експлицитно којој је странци додељена улога мушкарца а којој улога жене, чињеница да је овај исказ дао Владан Батић, за кога знамо да је напустио Коштуничину ДСС због идеолошких неслагања, као и да је често критиковао потезе своје бивше странке, говори нам довољно о подели родних улога у овом примеру.

форички концептуализована као мушкарац, као доминантна страна. Мушкарци су традиционално већи, па тиме и јачи од жена, у складу с појмовном метафором ВИШЕ ЈЕ ГОРЕ, према томе КОНТРОЛА ЈЕ ГОРЕ. Чињеница да је ДСС концептуализована као метафорички мушкарац, а ДС као метафоричка жена (упркос разлици у броју освојених гласова на изборима у корист ДС) може се објаснити истицањем искључиво негативних конотација везаних за старог младожењу – импотентан је и у биолошком и у политичком смислу – док се аспект контроле, моћи и доминације потискује. Део у ком се каже „биће лепо неко време” подразумева конзумацију брака и поимање односа као очигледно хетеросексуалног.

Међутим, издвојили смо и неколико метафоричких израза путем којих се ДСС и СПС, као мање странке, концептуализују као жене, односно као УДАВАЧЕ. *Удавача* у контексту политичке реторике има двосмислено метафоричко значење, те варира између потенцијално неповољног положаја, с једне, и недвосмислене предности, с друге стране. Идеју УДАВАЧЕ најбоље илуструју следећи примери из корпуса:

(29) Као и свака добра *удавача* и Демократска странка Србије чекала је до последњег тренутка *да да миг просцу*, који има највише шанси *да добије њену руку* после избора 21. јануара. (*Глас јавности*, 14. јануар 2007)

(30) Пред вратима Тадићеве ДС тренутно је највише „*удавача*” (*Вечерње новости*, 13. март 2008)

(31) Ивица Дачић је данас *најбоља удавача* у Србији. Ако је паметан треба да уђе у коалицију са ДС и да опере грехе своје странке из прошлости. (*Курир*, 27. јануар 2008)

(32) Лидери СПС последњих дана се хвале *да их салећу просци* и нуде коалицију, а договор о заједничком наступу с Драганом Марковићем Палмом начелно већ направљен. (*Курир*, 16. март 2008)

(33) Наравно, захтевао бих и поделу колача у управним одборима – прича Миливојевић, и напомиње *да је СПС „озбиљна удавача”* и да опасност да ће се утопити у СРС, ако уђе с њима у коалицију, није већа од опасности да ће је прогутати ДС. (*Прес*, 13. мај 2008)

Метафорички речено, *удавача* је политичка партија која има малобројно бирачко тело. У основи ове метафоре лежи дихотомија између традиционалних особина доминантне, хегемонистичке мушкости, у овом случају ДС, како то илуструје пример (30), и подређене, послушне женскости, оличене у ДСС (према примеру [29]), односно, СПС (у примерима [31-33]). Метафорички мушкарац је обдарен моћи једнакој његовој величини, пошто су мушкарци обично виши и већи од жена. Према томе, ДС је метафорички мушкарац у погледу броја гласова које је освојила, па се зато поима као муж. С друге стране, ДСС, односно СПС, с обзиром на своју политичку величину, то јест број својих бирача, пројектовани су као жена. Међутим, ДС не може да оствари апсолутну већину у скупштини, те мора да фор-

мира коалицију са неком другом партијом (или више њих), и тиме се оправдава употреба метафоре БРАКА. ДСС, односно, СПС, иако се метафорички поимају као мале, захваљујући свом коалиционом а тиме и уцењивачком потенцијалу, тако слабе ипак претварају своју неповољну позицију у неопходну страну у формирању владе, чиме стичу још већу важност и доминацију. Ова метафора само појачава традиционалну поделу улога између мушкараца и жена, при чему се жена концептуализује на основу уврежених родних стереотипа. Јаким мушкарцима, то јест моћној половини, по дефиницији је потребна слаба половина као подршка и потпора, чиме се пројектују конвенционалне женске особине.

#### *Најјача политичка партија у коалицији као ђувегија*

Примери (34) и (35) у контрасту су према ранијој метафоричкој подели родних улога, пошто уводе мушки пандан удавачи – *ђувегију*:

(34) То за њих, кажу, није најава нове коалиције, мада не крију да је Тадићева странка добар политички *ђувегија*. (*Вечерње новости*, 5. септембар 2006)

(35) ДСС је *девојчура* коју су многи користили, сад јој треба било какав *ђувегија*. (*Форум Б92*, 12. јануар 2007)

Контекст показује да се *ђувегије*, за разлику од удавача, (опет) стављају у оквир доминације и моћи. Да ли је неко добар *ђувегија* или добра удавача закључује се на основу броја гласова добијених на изборима, или на основу политичке победе насупротив политичком поразу. У складу са оријентационом метафором ПОСЕДОВАЊЕ КОНТРОЛЕ ИЛИ СИЛЕ ЈЕ ГОРЕ, то јест са физичком позадином ове метафоре да је победник у борби обично на врху (Lakoff and Johnson 1980, 15), при чему се контрола и сила традиционално повезују са мушкарцима, метафора *ЂУВЕГИЈЕ* потврђује родну поделу улога. Цела слика је појачана родно изразито обележеном речју „девојчура”, не само да би се окарактерисала ДСС као политички мала партија него и, путем политичког дискурса у први план радикално стављене само женске сексуалности, да би се увредљиво описала као налик блудници. Оба метафоричка израза учвршћују идеју „мушкости”, политику уопште концептуализују као мушки домен, те усмеравају читаочеву пажњу на блиске везе између политике и секса, деградирајући „женскост” до безначајности када је реч о крупним политичким и друштвеним питањима. Као што је раније речено, мираз у родно неутралном смислу логички одговара броју освојених скупштинских места на изборима. Међутим, већ наведени пример (9), са сликом мираза („кофер који би Војислав Коштуница *донео у мираз* је толико тежак и пун костура, да би то превршило меру”) допушта тумачења која још више истичу већ идентификоване родне улоге.

Пошто је женски део политичког брака, ДСС, концептуализован као сличан блудници, чиме се подразумева рђава репутација и проблематична прошлост у смислу ранијих скандала и упитног или сумњивог понашања неких чланова партије, мираз, који се мужу доноси пре брака, допуњава целу слику о ДСС као метафоричкој жени и негативне оцене о њој у оквиру брачног пара. У традиционалном, патријархалном друштву, жена се позитивно евалуира ако се строго држи беспрекорних моралних правила понашања, што подразумева, између осталог, да пре брака није била сексуално активна. Тако метафора МИРАЗА заједно са метафором ЋУВЕГИЈЕ понавља доследност крајње родно обојеног политичког дискурса у Србији у смислу примене двоструких аршина при пресликавању улога мушкарца и жене.

Међутим, важно је истаћи да и саме политичке партије концептуализују коалиције у које ступају у складу са овако дефинисаном метафором БРАКА. Другим речима, ДС себе види као јачу партију с обзиром на величину свог бирачког тела и њему припадајућу политичку моћ и доминацију, те тако пројектује мушку слику, док истовремено ДСС (2007), односно СПС (2008), види као слабу партију, то јест метафоричку жену, захваљујући мањем броју бирача, а тиме и мањој моћи. Пресликавања су сасвим обратна у реторичком језику ДСС, што илуструје следећи пример:

(36) Сигуран сам да ћемо освојити највише гласова на изборима, а онда ћемо одлучити с ким ћемо формирати владу. Наш једини услов биће да та партија подржи наш политички програм. Сви ће бити добродошли. Ми већ сада имамо пуно *’удавача’* које нам се саме нуде, а после избора ћемо одлучити коју ћемо од тих *’удавача’* одабрати. *Милош Алигрудих, шеф посланичке групе ДСС (Прес, 25. децембар 2006)*

Додељивање родних улога тако проистиче из различите самоперцепције политичких партија. Горња изјава шефа посланичке групе ДСС у Скупштини Србије дата је пре парламентарних избора 2007. године, те Алигрудих каже како је „сигуран да ћемо освојити највише гласова на изборима”. Та хипотетичка ситуација (да ће постати најјача странка након избора по броју освојених гласова) наводи Алигрудиха да своју странку перцепира као мушкарца, а остале странке које им се нуде као *удаваче*, тј. жене, чиме имплицира да су све странке које освоје мање гласова од ДСС жене. Свестан огромног потенцијала своје странке као коалиционог партнера (у суштини, без обзира да ли освоји највише гласова или не), а тиме и удобне уцењивачке позиције у преговорима о оснивању владе са обе стране (која се касније отелотворила у месту премијера), и Демократском странком и Српском радикалном странком, ДСС, кроз речи шефа своје посланичке групе, преузима улогу метафоричког мушкарца.

Исто се десило и при додељивању родних улога политичких партија у коалицији од стране СПС. Наиме, уочи склапања постиз-

борне коалиције између ДС и СПС, гостујући у једној телевизијској емисији у време преговора око формирања владе 8. маја 2008. године, на констатацију водитељке „Значи, ви сте сада најбоља удавача?“, Ивица Дачић, шеф социјалиста, готово увређено и свестан огромне уцењивачке и коалиционе моћи коју држи у рукама, овако одговара: „Ми уопште нисмо удавача! Ми смо младожења! Ми бирамо с ким ћемо у коалицију!“ (наш курзив), концептуализујући тако своју странку, СПС, као потенцијалног мужа у коалиционом браку (без обзира на врло мали број освојених гласова на изборима), изнова потврдивши како се моћ исказује кроз мушки род.

#### *Политичка коалиција као слободан брак*

Следећи пример из корпуса, (37), који припада подметафори ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ СЛОБОДАН БРАК, осим експлицитне концептуализације ДСС као метафоричке жене (кроз метонимију ЛИДЕР ПОЛИТИЧКЕ ПАРТИЈЕ ЗА ПАРТИЈУ), која сада покушава да буде удата за два мужа у исто време, служи и као рационализација распада коалиције између ДС и ДСС, то јест метафоричког развода:

(37) Да ли је Коштуница, стидљива удавача, демонстрирао БИА бицепсе или је на очи тврде патријархалне нације остварио полиандрични идеал – *наизменични брак са два различита мужа*, и ове с лева и оне с десна вукао за нос. (*Данас*, 30. мај 2007)

Наша представа о типичном браку подразумева хетеросексуалну везу двоје појединаца у заједници, па би отуда метафорички избор полиандрије, као и речи „идеал“, у друштву у ком је то противзаконито и изразито противно његовој традицији, требало да подстакне читаоца да сарађује са аутором текста и да одбаци коалиције ДС и ДСС с једне стране, као и ДСС и Радикалне странке с друге, као крајње неприродне и осуђене на пропаст.

ДСС већ има „бурну прошлост“, а захваљујући флертовима и очијукању са радикалима иако је већ у браку/коалицији са ДС, њена се „женскост“ додатно негативно концептуализује:

(38) Иако још нисмо видели праву и директну понуду, већ можемо рећи да постоји нека врста *флерта* ДСС-а са СРС-ом (*Прес*, 20. децембар 2007)

(39) Поред ванредних избора и готово искљученог договора, трећи излаз из лавиринта је загрљај ДСС-НС са радикалима. То би значило да СРС подржи мањинску владу „народњака“ и благи *флерт* је, спекулише се, већ почео. (*Вечерње новости*, 7. фебруар 2008)

(40) Зар је онда за чуђење *флертовање* ДСС-а и СРС-а, политичких партија које су се коначно нашле на беспућу српске политичке утопије. (*Б92*, 1. април 2008)

Међутим, коначну негативну карактеризацију ДСС као жене лаког морала налазимо у следећим примерима:

(41) ДСС каже *да може са свима*. Очигледно је то странка без програма, чије се деловање своди на *политички промискуитет*. (*Дневник*, 26. децембар 2007)

(42) Од странака које имају јасан план рада, будућности и јасан програм без обзира колико се са њима слагао или не, постоји коалиција окупљена око ДСС која жели да каже шта ће да ради, али кад их питате са ким би они то да раде – добијете одговор *са свима!* Мислим да је то *политички промискуитет* и да се тако не може односити према грађанима. Њима се јасно мора рећи с ким можете да градите оно што ви замишљате, у овом случају демократску будућност Србије. А, ДСС има страх да каже да ли ће са радикалима или неће. То сматрам једним врхунским лицемерјем, и *промискуитет* је бирана реч за то што они раде. (*Ревија 92*, бр. 557, јануар 2007)

(43) ДСС се показала као *политички промискуитетна странка*... Они више немају политички компас и траже ко би могао да их заштити, не би ли некако преживели свој опозициони рад, а немају ни политику, ни лидерство, ни визију. (*Б92*, 10. јули 2008)

Мада је у примеру (41) ублажен атрибутом „политички”, израз „промискуитет” односи се на странку која каже „да може са свима” у примеру (42), али управо због такве своје репутације у политичкој сфери, мора да тражи „ко би могао да је заштити” у примеру (43). Странка која се метафорички доживљава као жена (ДСС), у складу са важећим нормама у патријархалном друштву, захваљујући својој репутацији лаке жене и промискуитетном карактеру, сада мора да тражи заштиту метафоричког мушкарца, веће странке која би је узела под своје окриље и повратила јој углед путем ступања у легитимни брак, односно коалицију. Иста карактеризација присутна је и у примеру (35) горе, где се имплицитно поручује да је жени која је сексуално активна (промискуитетна) сужен избор брачног партнера, и то не само сужен, већ сведен искључиво на онога ко такву „девојчуру” хоће да узме за брачног садруга („сад јој треба било какав ђувегија”).

Из ДСС, међутим, на такву карактеризацију, као и на оптужбе да „иду са сваким” и да су „промискуитетна странка”, одговарају у чланку у дневним новинама под ингениозним насловом „Нисмо проститутке”:

(44) Андреја Младеновић, портпарол Демократске странке Србије, одбацује сваку могућност да његова странка са социјалистима и демократама формира власт у Београду. – Та варијанта није могућа јер *се ми не бавимо политичком трговином и проституцијом, већ озбиљном политиком*. („Нисмо проститутке“, *Курир*, 16. јули 2008)



У примеру (44), због отвореног коришћења речи „проститутка“ у наслову чланка (која се приписује новинаревом саговорнику), изговорене као аргумент у одбрани од напада због лаког морала (мада у нападу та реч није експлицитно употребљена), изванредно сликовито се манифестује уврежен и родно обојен став овог поднебља према сексуално активним женама – оне се по аутоматизму карактеришу као проститутке.

#### *Споразуми са странкама ван коалиције као брачно неверство*

У односу на снажну метафоричку слику из претходних примера, следећа метафора, метафора БРАЧНОГ НЕВЕРСТВА, мало мање је спорна. Неверство може да значи окончање брака. Следећи метафорички изрази поново пресликавају родне улоге не откривајући ко преузима улогу мужа, а ко жене, иако је ДСС идентификована, кроз метонимију ПРЕДСЕДНИК СТРАНKE ЗА СТРАНКУ, тј. КОШТУНИЦА ЗА ДСС, као неко ко је „склон коалиционом неверству“ у примерима (45)-(47).

(45) Ту је Коштуница направио, да тако кажемо, *брачно неверство*, направио договор са СРС-ом а занемарио своје коалиционе партнере. (*Блиц*, 22. јануар 2007)

(46) Он је додао да је постизборна сарадња ДС-а и ДСС-а тешко остварљива и због чињенице да је Коштуница и у актуелној Влади Србије *показао склоност ка „коалиционом неверству“*. (*Дневник*, 8. фебруар 2007)

(47) Индикативно је и то да је СРС, и поред „Томиног пада због *Коштуничиног неверства*“, као и спектакуларног „лова на Младића“ у канализационим одводима Делиградске баш у „дану Д“ за владу, ипак аминувала формирање „демократске, а издајничке“ владе, и то буквално у пет до дванаест, последњег дана рока. (*Нова српска политичка мисао*, 30. мај 2007)

Досадашња анализа је открила да ДСС има амбивалентну, „хермафродитску“ улогу, која, у контексту неверства, поново открива дубоко усађене поделе: ако је ДСС, као метафоричка жена, неверна свом мужу, то призива традиционалну слику жене као неверне или сумњивог морала, па се о њој мисли као о роби или сексуалном објекту, што моментално деградира жену на типичну улогу мајке, супруге или љубавнице.

#### *Распад политичке коалиције као развод брака*

Крајња родна обележеност политичког дискурса и имплицитна неједнакост партнера, која онда води различитој расподели моћи, манифестује се и у појмовној метафори РАСПАД КОАЛИЦИЈЕ ЈЕ

РАЗВОД, којом се метафорички сценарио мушко-женских односа осветљава са још једног, финалног аспекта. Навешћемо неколико примера који илуструју концептуализацију распада коалиције између ДС и ДСС као развода брака:

(48) *Бракоразводна парница* (Б92, 5. март 2008)

(49) Па, наравно, ја само могу да кажем, дакле, *брак је разведен, један од супружника већ живи с другим*, с неким другим партнером и то би у ствари сада била нека врста јавне обзнане да та нова већина у Скупштини постоји и да она функционише. (Б92, 5. март 2008)

(50) *Развод кратког политичког брака* владајућег четвртца могао би формално да буде запечаћен на седници парламента у четвртак. (*Вечерње новости*, 7. март 2008)

Метафорички развод претпоставља постојање метафоричког брака, стога се могу идентификовати иста пресликавања. Другим речима, исте негативне конотације које се користе при описивању односа између политичких партија као оних углавном мотивисаних интересом, финансијском добити или нуждом, што се разликује од наше уобичајене представе о браку, задржавају се при концептуализацији распада коалиције као развода. Улоге мужа и жене не пројектују се отворено, мада се у примеру (49) алудира на краткотрајни пакт у Скупштини између СРС и ДСС, те се закључује како ДСС, као метафоричка жена, већ живи с другим партнером. Метафора развода нужна је да би се пренела слика дубоког неслагања међу политичким партијама или партнерима, то јест њихова некомпатибилност, док би имплициране родне улоге требало да покажу да оно чиме се ове политичке партије руководе јесте јединство у неједнакости.

### ЗАКЉУЧАК

У овом раду анализирали смо начине на које се појмовна метафора ПОЛИТИЧКА КОАЛИЦИЈА ЈЕ БРАК користи као један од аспеката идеолошки пристрасног дискурса, политичког дискурса. Метафора БРАКА показује да има велик генеративни потенцијал пошто је реализована путем мноштва подметафора које осветљавају однос између политичких партија са различитих аспеката, тиме помажући да се протумаче односи међу учесницима у дискурсу. Анализа је открила да је политички дискурс Србије заснован на бинарним категоријама и неколиким дихотомијама као што су мушко наспрам женског, јак наспрам слабог, велики наспрам малог, чиме се истичу традиционалне родне улоге. Такав језик фаворизује мушкарце, то јест пожељне карактеристике политичких лидера, док се женске особине приписују мањим странкама, политичким противницима, с циљем умањивања њиховог политичког кредибилитета.

Стога се избор метафоре БРАКА за концептуализацију политичке коалиције може сматрати једном од „дискурзивних стратегија за одржавање неједнакости” (van Dijk 1993, 250) и заговарања традиционалних стереотипних улога мушкарца и жене. Метафоре имају моћ истицања само неких аспеката стварности и истовременог прикривања неких других њених аспеката, али имају моћ и да стварности креирају, нарочито оне друштвене (Lakoff and Johnson 1980, 156), као и да функционишу као „смернице за будуће поступке” (*ibid*, 156). У случају метафоре БРАКА, оно што се прикрива испод плашта метафоричности јесте чињеница да је политика у Србији још увек скоро искључиво мушки домен у коме жене могу да претендују само на места која не угрожавају моћ и снагу мушкараца.

### Литература

- Charteris-Black, J. 2004. *Corpus approaches to critical metaphor analysis*. Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan.
- Deignan, Alice. 2000. Persuasive uses of metaphor in discourse about business and the economy. In *Words in context: A tribute to John Sinclair*, edited by C. Heffer and H. Sauntson, 156–68. University of Birmingham: English language research discourse analysis monograph 18.
- Dueck, C. 2001. Gendered Germanies: The fetters of a metaphorical marriage. *German life and letters* 54(4):366–76.
- Ђуровић, Татјана and Надежда Силашки. 2008. Metaphors we vote by – The case of MARRIAGE in Serbian contemporary political discourse. *Journal of language and politics* (чланак позитивно рецензиран и прихваћен за штампу).
- Fairclough, N. 1989. *Language and power*. London: Longman.
- Gramsci, A. 1971. *Selections from the prison notebooks*. London: Lawrence and Wishart.
- Howe, N. 1988. Metaphor in contemporary American political discourse. *Metaphor and symbolic Activity* 3(2):87–104.
- Koller, V. 2003. *Metaphor clusters in business media discourse: A social cognition approach*. PhD thesis. Vienna: University of Vienna.
- Lakoff, G. 1996. *Moral politics: What conservatives know that liberals don't*. Chicago: University of Chicago press.
- Lakoff, G. and M. Johnson. 1980. *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago.
- Musolff, A. 2004. *Metaphor and political discourse: Analogical reasoning in debates across Europe*. London: Palgrave Macmillan.
- Musolff, A. 2006. Metaphor scenarios in public discourse. *Metaphor and symbol* 21(1):23–38.
- Радић-Бојанић, Биљана и Надежда Силашки. 2008. Спортизација политичког дискурса – како метафоре прикривају политичку стварност Србије. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* LI/1–2:139–55.
- Semino, E. and M. Masci. 1996. Politics is football: Metaphor in the discourse of Silvio Berlusconi in Italy. *Discourse and society* 7(2):243–69.
- Силашки, Надежда, Татјана Ђуровић и Биљана Радић-Бојанић. 2009. Политичка сцена као ратно попрште – политички дискурс Србије са аспекта когнитивне лингвистике. (Излагање на међународној конференцији *Кроз језике и културе*, Херцег Нови, Црна Гора, 4–6. јуни 2009.)

- van Dijk, T. 2006. Discourse and manipulation. *Discourse and society* 17(2):359–83.
- van Dijk, T. 1993. Principles of critical discourse analysis. *Discourse and society* 4(2):249–83.
- Wee, L. 2001. Divorce before marriage in the Singapore-Malaysia relationship: The invariance principle at work. *Discourse and society* 12(4):535–49.
- Wodak, R. 2002. What CDA is about – A summary of its history, important concepts and developments. In *Methods of Critical Discourse Analysis: Introducing Qualitative Methods*, edited by Ruth Wodak and Michael Meyer, 1–14. Thousand Oaks and New Delhi: Sage publications.

Tatjana Đurović, Nadežda Silaški, Belgrade

### **POLITICAL COALITION AS A MARRIAGE, OR GENDERED POLITICAL DISCOURSE IN SERBIA**

#### **Summary**

This paper, set in a theoretical framework of Cognitive Linguistics and Critical Discourse Analysis, deals with the MARRIAGE metaphor, which marked the political discourse in Serbia in the period of the formation of the post-election coalitions between the Democratic Party and the Democratic Party of Serbia in 2007, as well as between the Democratic Party and the Socialist Party of Serbia in 2008. The main aim of the paper is to show how metaphors may be used as a vehicle of public discourse for achieving overt or covert political objectives, and to point out a highly gendered aspect of the political discourse in Serbia, manifested through the assignment of gender roles to political parties in the coalition according to the traditional stereotypical traits.

**Key Words:** political discourse, critical discourse analysis, MARRIAGE metaphor, conceptual metaphor